Työ ja turva -osasto/ML/lv 9.2.2022

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

HE 225/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi

SAK pitää hallituksen esityksen tavoitteita hyvinä. TE-hallinnon vanhentuneen asiakastietojärjestelmän uusiminen on tarpeellista. Digitaalisen palvelualustan kehittäminen työnhakijan palveluprosessin tueksi sekä työmarkkinoiden kohtaannon edistämiseksi on myös kannatettavaa.

Työnhakijoiden digitaitojen huomioiminen

TE-palvelujen monipuolisempi digitalisointi on kannatettava kehityssuunta. Uusien tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönotossa tulee fokus pitää TE-hallinnon palvelujen asiakkaissa, joiden lähtökohdat digipalvelujen käyttöön ovat moninaiset.

On huolehdittava siitä, että heikommilla digitaidoilla varustetut TE-palvelujen asiakkaat saavat yhdenvertaiset palvelut. Yhdenvertainen pääsy digilaitteiden äärelle ja tuki niiden käyttöön on varmistettava jokaisen asiakkaan kohdalla.

Tämä on erityisen tärkeää myös siitä syystä, että Työmarkkinatorin digitaalisen profiilin luomisella työnhakija voi toteuttaa Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaisia velvoitteitaan. Tilanne, jossa heikot digitaidot omaavalla työnhakijalla on tosiasiallisesti suurempi todennäköisyys työttömyysetuuksiin liittyviin seuraamuksiin, ei ole hyväksyttävä.

Digitaalinen palvelualusta

Hallituksen esityksen lainsäädännöllisiä muutoksia olisivat mm. työnhakuprofiilien laatimis- ja julkaisumahdollisuutta, työnhakuprofiilien tietojen käsittelyä sekä julkaistujen työnhakuprofiilien tietojen hakemista koskevat uudet säännökset.

Palvelualustalle tehtävä työnhakuprofiili koostuisi mm. niistä osaamiseen, työtoiveisiin ja työ- ja koulutuskokemukseen liittyvistä tiedoista, joita henkilö itse haluaa työnhakuprofiiliinsa sisällyttää. Muuhun osaamiseen voisi sisältyä esimerkiksi tietoja kielitaidosta sekä hankituista luvista tai pätevyyksistä. Lisäksi henkilö voisi halutessaan sisällyttää profiiliinsa

vapaamuotoisen esittelyn itsestään sekä linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin.

SAK:n kannattaa vahvasti sitä, että työnhakijan on joka tilanteessa kyettävä hallinnoimaan omia tietojaan. Hänellä on halutessaan aina oltava mahdollisuus muokata tai poistaa työnhakuprofiilinsa tietoja tai poistaa laatimansa työnhakuprofiili.

SAK kannattaa myös sujuvaa tiedonkulkua eri toimijoiden välillä, kuten työnhakuprofiilin tietojen siirtoa TE-viranomaisille työnhaun aloittamisen yhteydessä. Uuden palvelualustan mukainen työnhakuprofiili ei kuitenkaan saa olla edellytys laadukkaan työnhakua tukevan palvelun saamiselle. Tärkeää on myös se, että ilman työnhakuprofiilin julkaisemista on mahdollisuus hyödyntää alustan kohtaantotoiminnallisuutta.

Esityksen mukaan työnhakuprofiilin luominen vaatii vahvaa tunnistautumista. Yksilön tietoturvan näkökulmasta vahva digitaalinen tunnistautuminen on perusteltua, mutta herättää kysymyksiä yhdenvertaisesta pääsystä palvelujen äärelle. Onko profiilin luomiseen mitään muuta keinoa kuin vahva digitaalinen tunnistautuminen? Voisiko työnhakijalla olla mahdollisuus todistaa henkilöllisyytensä ilman digitaalista tunnistautumista esimerkiksi TE-toimistossa, jossa hän voisi myös saada tarvittaessa apua profiilin luomiseen?

Käyttäjän näkökulmasta palvelualustan helppokäyttöisyys ja monipuolisuus ovat avainasemassa. Mitä enemmän erilaisia työnhakua helpottavia ominaisuuksia (ml. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaisia toimintoja) alustalle voidaan tuoda, sitä helpompaa digipohjaisen työnhaun kokonaisuuden jäsentäminen työnhakijalle on. SAK kannattaa sitä, että myöhemmässä vaiheessa työnhakija pääsisi alustan kautta myös hänelle relevantin koulutustarjonnan äärelle.

Työnhaun yhdenvertaisuuden osalta on erittäin tervetullutta, että alustan kohtaantotoiminnalliset elementit toimivat työnhakijan osalta anonyymisti. Työvoimaa etsivä työnantaja ei siis näe alustan tälle suositteleman työnhakijan nimeä, sukupuolta tai ikää.

Toimivalla digitaalisella alustalla edistettäisiin Pohjoismaista työvoimapalvelumallia ja kyettäisiin selkeyttämään esim. työttömyysturvaan liittyviä vaatimuksia työnhakijalle. Pohjoismaista mallia tukisivat esimerkiksi seuraavat digitaaliseen palvelualustaan liitettävät ominaisuudet:

- Työmarkkinatorin kautta työtä hakiessa tulisi olla mahdollista liittää haku vaivattomasti osaksi kyseisen tarkastelujakson työhakuvelvoitetta.

- Työttömyysturvaan liittyvien portaittaisten seuraamusten kertymää tulisi olla mahdollista seurata.
- Samalta alustalta tulisi olla mahdollisuus edistää työttömyysturvaprosessia työttömyyskassan suuntaan.
- Tulevat työnhaun palveluprosessiin liittyvät tapaamisten tulisi olla merkattuna palvelualustaan. Tapaamisen lähestyessä työnhakijalle lähtisi automaattinen muistutusviesti.

Asiakastietojen käsittely ja rekisterin pitäminen

Hallituksen esityksen mukaan KEHA-keskus kehittäisi ja ylläpitäisi nykyisen asiakastietojärjestelmän korvaavia valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta ja tietovarantoa. KEHA-keskus määrittelisi alustan käyttöehdot, valvoisi niiden noudattamista ja voisi puuttua alustan lain, käyttöehtojen tai hyvän tavan vastaiseen käyttöön. Lisäksi esityksessä säädettäisiin siitä, KEHA-keskus olisi työnhakuprofiilien tiedoista syntyvän tietovarannon rekisterinpitäjä.

SAK:lla ei ole huomioitavaa KEHA-keskuksen rooliin, mutta muistuttaa TE-hallinnon asiakkaiden näkökulmasta olevan oleellista, että keskuksen rooli heidän tietojensa hallinnoijana ja rekisterinpitäjänä on selvä. Sama pätee myös tilanteissa (kuntakokeilut, TYP-toiminta), jossa KEHA-keskuksen rinnalla toimii yhtä aikaa muita tietojen hallinnoijia ja yhteisrekisterinpitäjiä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot Koulutus- ja työvoimapoliittinen asiantuntija Mikko Laakkonen
mikko.laakkonen@sak.fi